

EU se proširila: Rajski otočić u Africi novi član

Evropska unija bogatija je za rajski otočić u istočnoj Africi, 95 posto stanovnika na referendumu glasalo je za pripojenje Francuskoj, što im je odobreno 2011., a od 2014. su i dio EU.

Grupa otoka ima 374 kvadratna kilometara, a krasi ih djevičanske pješčane plaže i tirkizno more.

Koraljni grebeni u tirkiznom moru, nasadi vanilije i djevičanske pješčane plaže udaljene 8.000 kilometara od Bruxellesa novi su dio Evropske unije. Taj komadić raja na zemlji tropski je otočić Mayotte u istočnoj Africi, između Mozambika i Madagaskara. S prvim danom 2014. postao je punopravni dio teritorije EU.

Euro je već godinama službena valuta na tom arhipelagu. Riječ je o bivšoj francuskoj koloniji, koja i nakon sloma francuskog kolonijalnog carstva nije postala samostalna – ostala je vezana uz Pariz. Stanovnici Mayottea i dalje sebe doživljavaju kao "francuski

prekomorski narod". Na referendumu 2009. više od 95% stanovnika glasalo je za to da njihovi otoci i službeno postanu francuski prekomorski departman. To su i postali 2011., a po ugovoru u Evropsku uniju ušli su na Novu 2014. godinu. Iako im je predsjednik François Hollande, stanovnici Mayotte s Francuskom nemaju puno zajedničkog.

Više od polovine otočana ne govori francuski, a 98% njih su muslimani. Polovina stanovnika mlađa je od 20 godina. BDP po stanovniku iznosi samo 6.500 eura, pet puta manje nego u Francuskoj. Podsjetimo, Francuskoj pripadaju i prekomorska područja u Karibima – Guadeloupe i Martinique.

Ulaskom u EU na otoku Mayotteu počinju vrijediti francuski zakoni. Nema više poligamije, a donja granica za brak podiže se na 18 godina. U Francuskoj su se već javili mnogi protivnici pripajanja te grupe otočića od 374 kvadratna kilometra. Mnogi francuski porezni obaveznici

postavljaju pitanje koji je smisao vanjskih granica u Indijskom oceanu. Nacionalisti govore o "velikom teretu", a vlada ističe velike potencijale u ribarstvu i turizmu.

Francuska je od 1987. u otok uložila 680 miliona eura, a sada se očekuju nova ulaganja budući da će otočanima na raspolaganju biti i sredstva iz fondova EU.

– Za Mayotte će biti veliki izazov pripremiti se za privlačenje novca iz

fondova EU – rekao je evropski povjerenik za regionalnu politiku Johannes Hahn.

Turizam je slabo razvijen. Na otočju je samo nekoliko hotela, a letovima je povezano samo s Francuskom i afričkim kopnom. Zauzvrat, arhipelag je sačuvao svoj izvorni šarm. Mnogi se nadaju da će tako i ostati – uprkos članstvu u EU. Sretnici iz Hrvatske koji imaju dovoljno novca od jučer mogu samo s ličnom kartom preko Pariza otići na ljetovanje u Indijski ocean, na teritorij EU.

Riga i Umea - evropski gradovi kulture u 2014. godini

Prijestolnica Latvije Riga i švedski grad Umea, prema odluci Evropske komisije, evropski su gradovi kulture u 2014. godini. Svoje kulturne programe Riga će službeno započeti 17., a Umea 31. januara.

Sadašnja titula evropskih gradova kulture dodjeljuje se po kriterijima koje su donijeli Evropski parlament i Vijeće 2006. godine iako početak ove kulturne manifestacije seže u 1985. godinu.

Gradovi se odabiru na bazi kvalitete svojih kulturnih programa koji moraju

odražavati evropsku dimenziju, uključiti lokalno stanovništvo svih dobi te doprinijeti dugoročnom razvoju grada.

Titula evropskog grada kulture snažno doprinosi transformaciji imidža grada u svjetsko kulturno odredište što se povoljno odražava na razvoj grada i kvalitet života. Osim iznosa od milion i po eura iz evropskog Programa kulture, evropski gradovi kulture mogu privući i do desetke miliona eura iz Fonda za regionalni razvoj.

Nakon Umea i Rīge u 2014., sljedeći evropski gradovi kulture bit će: češki Plzen i belgijski Mons u 2015., španjolska Donostia-San Sebastian i poljski Wrocław u 2016., ciparski Pafos i danski Arhus u 2017. te malteška Valletta i nizozemski Leeuwarden u 2018. godini.

2013. - Evropska godina građana

Godina 2013. u Evropskoj uniji je proglašena Evropskom godinom građana. Tokom godine održat će se mnogo manifestacija koje će biti u znaku razmišljanja šta je evropsko građanstvo postiglo u posljednjih dvadeset godina, ali i u znaku aktuelnih očekivanja građana Evrope.

Dvadeset godina nakon uvođenja evropskog građanstva, stupanjem na snagu Ugovora iz Maastrichta 1993., cjelogodišnje aktivnosti pokazat će kakve stvarne koristi građanstvo može imati u svakodnevnom životu od evropskoga građanstva. Preispitat će se i postojeće politike i programi o evropskom građanstvu. Svim ovim aktivnostima potaknut će se i rasprava o tome kakvu Evropu građani žele i koje su reforme potrebne kako bi se poboljšao njihov svakodnevni život. Evropska komisija, kao inicijator Evropske godine građana, smatra da je pravo vrijeme za široku javnu raspravu o budućnosti Evrope budući da se sljedeće godine održavaju evropski parlamentarni izbori.

Odlukom Evropskog parlamenta i Vijeća o Evropskoj godini građana iz 2011. predviđeno je budžetsko

izdvajanje za ovu manifestaciju od milion eura ali konačan iznos zavisi od toga kako će sredstva iz budžeta za 2013. godinu biti raspodijeljena.

Evropsko građanstvo zamišljeno je kao dodatna pogodnost u svakodnevnom životu građanima EU-a i ovo pravo nije u suprotnosti s „nacionalnim“ građanskim pravima. Evropsko građanstvo omogućuje, među ostalim, biračka prava na evropskim izborima, pravo na konzularnu zaštitu, pravo na peticije Evropskom parlamentu, pritužbe evropskom ombudsmanu kao i učešće u evropskoj građanskoj inicijativi - obliku građanske zakonodavne inicijative.

Istraživanje koje je Evropska komisija provela 2010. pokazalo je nedovoljnu

informisanost građana o mnogim pravima. Tako je 43 posto ispitanika odgovorilo da ne zna šta bi trebao značiti pojam „građanin Evropske unije“, a 48 posto ocijenilo je da nije dovoljno informisano o svojim pravima. Sljedeći izvještaj o evropskom građanstvu Komisija će objaviti tokom ove godine, a na temelju istraživanja koje je provedeno tokom 2012. godine.

Ugovorom o Evropskoj uniji 1993. godine uspostavljeno je građanstvo Evropske unije. Prema Ugovoru svaka osoba koja je državljanin države članice građanin je Unije.

Građanstvo Unije ne zamjenjuje nacionalno državljanstvo već ga nadopunjuje dodatnim pravima. Ugovorom su utvrđena sljedeća prava građanstva Evropske unije:

- pravo na slobodno kretanje i boravak na području država članica;
- pravo da glasaju i da budu birani na lokalnim izborima i izborima za Evropski parlament u državi članici u kojoj borave, pod istim uslovima kao i državljani te države;
- pravo da, na području treće zemlje u kojoj država članica čiji su državljani nema svoje predstavništvo, uživaju zaštitu diplomatskih i konzularnih tijela bilo koje države članice pod istim uslovima kao i državljani te države;
- pravo na podnošenje peticije Evropskomu parlamentu;
- pravo na obraćanje evropskom ombudsmanu.

Sljedećim ugovorima i sekundarnim zakonodavstvom Unije širila su se prava građana EU-a. Tako je Ugovor iz Amsterdama, koji je stupio na snagu 1. maja 1999., uveo pravo na pristup dokumentima institucija EU-a, pravo na obraćanje institucijama i tijelima Unije na bilo kojem od jezika Ugovora te pravo na odgovor na istom jeziku kao i odredbu koja omogućava institucijama EU-a da poduzmu mjere protiv diskriminacije evropskih građana na temelju spola, rasnog ili etničkog porijekla, religije ili vjerovanja, invalidnosti, životne dobi ili spolne orijentacije. Ugovor je pojačao pravo slobodnog kretanja ljudi tako da je integrirao u tekst Ugovora Schengensku konvenciju. Amsterdamskim ugovorom potvrdila se i obaveza svake države članice da podignu kvalitet i ostvare slobodan pristup obrazovanju na nacionalnom nivou.

Nadalje, Ugovorom iz Nice, koji je stupio na snagu 1. februara 2003., pojačane su odredbe o slobodnom kretanju i o prebivalištu uvođenjem kvalifikovane većine za odlučivanje u Vijeću ministara, kojim je ta materija prešla u područje nadnacionalnog odlučivanja. Sljedeći važan dokument koji je kodificirao osnovna prava građana EU-a jest Povelja Evropske unije o osnovnim pravima, koju su proglasili Evropski parlament, Evropska komisija i Vijeće ministara na zajedničkom zasjedanju u Nici 11. decembra 2000. godine. Jednaku pravnu važnost kao i Osnivačkim ugovorima dao joj je Lisabonski ugovor. Poveljom su obuhvaćena građanska, politička, socijalna i ekonomska prava zagarantovana građanima EU-a. U Povelju su uključena i prava koja do tada nisu bila pod zaštitom Unije, a to su pravo na dobru upravu, pravo zaštite ličnih podataka i prava koja se odnose na

bioetiku.

Lisabonski ugovor uveo je norme kojima se nastoji povećati sudjelovanje građana u demokratskom životu Unije. Apsolutna novina je mogućnost političke participacije građana i direktna demokratija. Iako je funkcionisanje EU-a i dalje zasnovano na reprezentativnoj demokratiji u Ugovoru se ističe pravo svakog građanina da učestvuje u demokratskom životu Unije te da odluke moraju biti donesene na što otvoreniji način i što bliže samim građanima. Nadalje, uvodi se princip participativne demokratije kroz različite oblike kojima će Unija poticati učešće građana. Institucije su obavezane Ugovorom održavati otvoreni dijalog s udruženjima građana i civilnim društvom koji nije prigodan već redovan i transparentan.

Komisija se obavezuje na održavanje detaljnih savjetovanja sa zainteresovanim stranama kako bi osigurala dosljedno i transparentno djelovanje Unije i omogućila civilnom društvu uključivanje u zakonodavnu proceduru. Ono što čini glavnu inovaciju jest da najmanje milion građana koji su po slovu Ugovora državljani „značajnog broja država članica“ mogu poduzeti inicijativu pozivanja Komisije, u okviru njezinih

ovlasti, da podnese bilo koji odgovarajući prijedlog o pitanjima za koja građani smatraju da je potreban pravni akt Unije u svrhu implementacije Ugovora. Osim pravnih odredbi za realizaciju takve inicijative nužno je pretpostaviti postojanje aktivnog civilnog društva i razvijene mreže civilnih udruženja na području Unije, kao i visoke građanske svijesti, koja će biti sposobna upotrijebiti takav instrument koji može utjecati na javne poslove EU-a.

Uz navedene promjene, Lisabonski ugovor uvodi i jednu jezičku novinu, pa se tako Evropski parlament više ne sastoji od „predstavnik naroda iz država okupljenih u Zajednici“ već od „predstavnik Unijinih građana“ čime se naglašava rastuća važnost građanstva EU-a.